

Araştırma Makalesi • Research Article**Sporcularda Nevrotik Kişilik ve Psikolojik Belirtiler: Saldırganlık ve Depresyon Üzerindeki İlişkilerin İncelenmesi*****Neurotic Personality and Psychological Symptoms in Athletes: Examining The Relationships on Aggression and Depression***

Burak Karababa*, Sevinç Namlı**, Eda Yılmaz***, Buğra Çağatay Savaş****, Fatih Bedir*****

Öz: Bireyi tüm yönleri ile diğerlerinden ayıran kişilik, insanın doğuştan gelen ve hayat boyu devam eden sürecini kapsamaktadır. Aynı zamanda davranışlarımızın temelini oluşturması yaptığımız tüm eylemlerin temel unsuru olarak da nitelendirmemize olanak tanımaktadır. Bireylerin tüm hayatını etkileyen kişilik, sporcularında aynı etkiyi yaratması beklenmektedir. Bu araştırmanın da amacı, sporcularda nevroitik kişiliğin saldırganlık ve depresyon üzerindeki etkilerini incelemektir. Aktif spor yapan 288 katılımcıdan (96 Kadın, 192 Erkek) toplanan veriler SPSS paket programı aracılığı ile analiz (t- testi, ANOVA, Post-Hoc ve regresyon analizi) edildi. Bu bağlamda araştırma sonuçlarına göre; cinsiyet, spor branşları, psikolojik yardım alma durumu ve spor yapma düzeylerine göre sporcuların nevroitik kişilik puanları ve saldırganlık puanlarının birbirine yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların depresyon düzeylerinde ise erkek sporcuların, takım sporu yapanların ve lisanslı sporcuların daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Öte yandan nevroitik kişilik ile saldırganlık arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde, nevroitik kişilik ile depresyon düzeyleri arasında negatif yönde ve orta düzeyde, saldırganlık ve depresyon düzeyleri arasında negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Etik kurul onayı “Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığı” tarafından 30.01.2024 tarih E-70400699-000-2400036256 sayılı kararı ile alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, Nevrotik, Sporcu, Depresyon, Saldırganlık

Abstract: The personality of individuals distinguishes them from others in all aspects and encompasses the innate and lifelong process of a person. It also allows us to qualify it as the fundamental element of all actions we take, forming the basis of our behaviors. Personality, which affects the entire life of individuals, is expected to have the same effect on athletes as well. The purpose of this research is to examine the effects of neurotic personality on aggression and depression in athletes. Data collected from 288 active sports participants (96 female, 192 male) were analyzed using the SPSS package program (t-test, ANOVA, Post-Hoc, and regression analysis). In this

* Dr.Öğr.Üyesi, Erzurum Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü
ORCID: 0000-0001-5873-5796 burak.karababa@erzurum.edu.tr

** Doç. Dr., Erzurum Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü
ORCID: 0000-0003-0958-6792 sevinc.namli@erzurum.edu.tr

*** Dr.Öğr.Üyesi, Erzurum Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü
ORCID: 0000-0003-4832-3792 eda.yilmaz@erzurum.edu.tr

**** Doç. Dr., Erzurum Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü
ORCID: 0000-0002-8698-6311 bugra.savas@erzurum.edu.tr

***** Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü
ORCID: 0000-0002-2820-5353 fatih.bedir@atauni.edu.tr

Cite as/ Atf: Karababa, B., Namlı, S., Yılmaz, E., Savaş, B.Ç. & Bedir, F. (2024). Sporcularda nevroitik kişilik ve psikolojik belirtiler: Saldırganlık ve depresyon üzerindeki ilişkilerin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(3), 988–1005. <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1481806>

Received/Geliş: 10 May/Mayıs 2024**Accepted/Kabul:** 30 Sep/Eylül 2024**Published/Yayın:** 30 Dec/Aralık 2024

context, according to the research results, it was concluded that the neurotic personality scores and aggression scores of athletes were similar in terms of gender, sports branches, the situation of receiving psychological help, and the level of sports participation. It was observed that male athletes, team sport participants, and licensed athletes scored higher on depression levels. On the other hand, a positive and low-level relationship was found between neurotic personality and aggression, a negative and moderate-level relationship was found between neurotic personality and depression levels, and a negative and low-level relationship was found between aggression and depression levels. Ethics committee approval was received by the "Atatürk University Rectorate, Faculty of Sports Sciences Dean's Office" with the decision numbered E-70400699-000-2400036256 dated 30.01.2024.

Keywords: Personality, Neurotic, Athlete, Depression, Aggression

Giriş

Kişilikle ilgili teoriler ve modellerin incelendiği araştırmaların her zaman ilgi gördüğü söylenebilir. Kişilik, bireylerin tutum, yetenek, fiziksel görünüm ve çevreyle iletişim gibi konularda nasıl tanımlandığı hakkında önemli bilgiler vermektedir. Kişiliğin tanımlanması konusunda uzun araştırmaların yapıldığı bilinmektedir. Goldberg (1981), kişiliğin beş boyutu üzerine yaptığı çalışma sonucunda "Büyük Beş" olarak tanımladığı beş faktörlü kişilik modeli teorisini açıklamıştır. Bu model, beş temel kişilik özelliğini kullanarak bireylerin birbirini anlamasını sağlaması bakımından önemli olarak değerlendirilmiştir. Beş Büyük Kişilik Faktörü Teorisi, kişiliği, dışadönüklük, uyumluluk, vicdanlılık, nevroitiklik ve açıklık olmak üzere beş ana faktöre göre değerlendirmektedir (Allik, 2002; Karaman ve ark., 2010).

Dışadönüklük: Kişiliğin, heyecanlı, canlı, konuşkan, enerjik ve hümanist sıfatlarına sahip olduğunu göstermektedir. Bu özellik; heyecanlanma, sosyalleşme, konuşkanlık, girişkenlik ve yüksek düzeyde duygusal ifade gücü gibi özellikleri içermektedir (Fruyt ve ark., 2004, Maghsoudi ve ark., 2013).

Uyumluluk: Şefkat, yardımseverlik, başkalarını sevme ve değer verme, şüpheli ve uyumlu olma gibi özellikleri kapsar. Bu kişilik boyutu güven, fedakârlık, nezaket ve şefkat gibi nitelikleri içerir (Karaman ve ark., 2010; Maghsoudi ve ark., 2013).

Vicdanlılık: Öz disiplin gösterme eğilimi, sorumlu davranma ve başarı hırısı, işleri önceden planlama ve titizlik boyutlarından oluşur. Temel olarak hedeflenen davranışsal niteliklerden ve sosyal olarak kabul edilebilir bir şekilde etki kontrolünden oluşur. Bu kişilikte, yüksek düzeyde düşüncelilik, iyi dürtü kontrolü, organize olma, ayrıntılara dikkat etme ve hedefe yönelik davranışlar yer alır (Karaman ve ark., 2010; McGhee ve ark., 2007; Maghsoudi ve ark., 2013).

Nevrotiklik: Öfke, korku, depresyon veya alınganlık gibi olumsuz hassas duygular, rahatsızlık, sinirlilik, gerginlik vb. gibi geniş bir duygu eğilimini kapsamaktadır. Nevrotiklik özelliği yüksek olan bireyler, duygusal dengesizlik, kaygı, karamsarlık, sinirlilik ve üzüntü yaşama eğilimindedir. Nevrotiklik, kaygı ve üzüntü, düşük benlik saygısı, karamsarlık ve duygusal dengesizlik ile karakterize edilir. Nevrotiklik, nevrozla özdeşleştirilmemelidir. Nevrotik belirtiler sağlıklı bireylerde de görülebilmektedir. Nevrotiklik genellikle kişilik envanterleri ile değerlendirilmektedir (Saulsman ve Page, 2004; Karaman ve ark., 2010; Maghsoudi ve ark., 2013; Power ve Pluess, 2015). Nevrotik kişilik özelliği yüksek olan bireylerin, duygusal bakımdan olumsuzluk ve dengesizlik yaşamaları, yüksek kaygı düzeyi, endişe, depresyon, stres ve öfke gibi olumsuz duygularının yüksek olması beklenir. Nörotizm düzeyi düşük olan bireylerin ise, kaygı ve depresyonunun düşük olması, sakin bir yapıda olması beklenir (Glass ve ark., 2013; Borghuis ve ark., 2020). Nevrotizm düzeyi yüksek olan kişiler ruh halinde değişimler yaşama, düşük olanlar ise daha istikrarlı ve duygusal olarak dirençli olma eğilimindedirler (Cherry, 2013).

Açıklık: Sanatsal, maceracı, sıra dışı fikirlere sahip, hayal kurma, merak ve cesaret bu kişilik özelliklerindedir. Bu özellik yaratıcı insanları sıradan insanlardan ayırır. Deneyimlerin açıklığı, o kişinin düşüncelerinin, zihinlerinin ve deneyimlerinin derinliği ve karmaşıklığıyla ilgilidir. Bu özelliği

sahip olanlar aynı zamanda geniş bir ilgi alanına sahip olma eğilimindedirler (Saulsman ve Page, 2004; Karaman ve ark., 2010; Maghsoudi ve ark., 2013).

Kişilik özellikleri spor bakımından değerlendirildiğinde, özellikle elit sporcuların, kendilerini belirli spor dallarında başarılı kılan kişilik özelliklerine sahip olma olasılığı, gelecekteki performansın belirlenmesine yardımcı olabilecektir (Lopez ve Santelices, 2012). Kaygı, depresyon, saldırganlık, öfke ve bencillik gibi nevrotiklik özelliklerine sahip sporcuların duygusal ve davranışsal istikrarı düşüktür. Oyuncuların öfkelerini, saldırganlıklarını ve başarısızlıklarını kolayca göstermelerine ve oyundaki performanslarının düşük düzeyde kalmasına neden olur (Adel ve ark., 2013). Üniversite sporcuları arasında nörotisizm kişilik özelliğinin, antrenörlük yeteneği, sportif yetenek, oyun performansı, takım oyunculuğu ve genel spor performansı ile anlamlı ve negatif yönde ilişkili olduğu savunulmaktadır (Habib ve ark., 2019).

Depresyon

Depresyon, kalıcı bir üzüntü hissine ve ilgi kaybına neden olan bir duygu durum bozukluğudur (Salik ve Marwaha, 2022; Singh ve ark., 2022). Depresyon, depresif ruh hali, ilgi veya zevk kaybı, suçluluk duygusu, bozulmuş uyku veya iştah, düşük enerji ve zayıf konsantrasyonla kendini gösteren yaygın bir zihinsel bozukluktur. Bu sorunlar kronikleşebilir veya tekrarlayabilir ve bireyin günlük sorumluluklarını yerine getirme becerisinde önemli bozulmalara yol açabilir (Bhowmik ve ark., 2012). Amerikan Psikiyatri Birliği, depresyonu, "yıkıcı duygu durum düzensizliği bozukluğu, majör depresif bozukluk, kalıcı depresif bozukluk, adet öncesi disforik bozukluk, madde/ilacın yol açtığı depresif bozukluk, başka bir tıbbi duruma bağlı depresif bozukluk" olarak alt kategorilere ayırmıştır (APA, 2013).

Nevrotiklik, rekabetçi durumlarla uğraşan elit sporcularda depresif belirtilere katkıda bulunabilir ve nevrotiklik ile anksiyete ve depresyon belirtileri arasında anlamlı ilişkiler kanıtlanmıştır. Nevrotikliğin depresyon olasılığını arttırdığı söylenebilir (Altamura ve ark., 2019). Petito ve ark. (2016), depresif belirtilerin ortaya çıkmasının, sürekli kaygının nevrotiklik yönünü tanımladığını belirtmişlerdir. Sporcular bir takım psikolojik, fiziksel ve davranışsal sorunlar yaşayabilir ancak bu sorunlar uygun şekilde ele alınırsa zihinsel sağlık iyi bir şekilde korunabilir. Ancak bu sorunlar doğru bir şekilde ele alınmazsa ve psikolojik sorunlar daha da ciddileşirse depresyona yol açabilir (Yamaguchi ve ark., 2020). Sporcuların, nevrotiklik puanlarının düşük olduğu, düşük nevrotiklik kişilik özelliklerinin muhtemelen bireyi spor aktivitelerine katılmaya hazırladığı söylenebilir (Nia ve Besharat, 2010; Naseri ve ark., 2008; Saklofske ve ark., 2007). Bir sporcunun fizyolojik ve psikolojik açıdan yarışmaya hazır ve motivasyonunun yüksek olması yüksek performans için gerekli olmalarına karşın, kaygı, depresyon ve diğer nevrotik durumlar sporcuların başarılarını olumsuz yönde etkiler. Sporcuların performans ve başarı düzeyleri; genetik yapı ve düzenli antrenman yapmanın yanında düşünce, duygu ve zihinsel süreçlerin kontrolüne de bağlıdır (Syer ve Connolly, 1998). Depresyonun davranışlardaki en belirgin etkisi, rutin işlerin bile çok büyük bir işmiş gibi ve yapılmasının imkansızmış gibi görülmesidir. Ve sürekli erteleme davranışı sergilenir. Enerji kaybına yol açarak sürekli yorgunluk hali gözlemlenebilir (Hirschfeld, 1999). Depresyona yol açan nedenler, ruhsal problemler, biyolojik, toplumsal veya biyokimyasal etkenler olarak sayılabilir. Belirtileri ise; uyku proplem leri, iştah bozulmaları, karamsarlık, psiko somatik durumlar, ilgisizlik, suçluluk duygusu, sevgi kaybı, ağlama nöbetleri, motivasyonsuzluk, kaçınma ve intikam alma duygusudur (Hisli, 1988). Nevrotiklik, olumsuz duygularla yakından ilişkilidir. Nevrotiklik düzeyi yüksek olan kişiler genellikle olumsuz duygularla stres tepkileri verirken, bu olumsuz duyguların kalıcı etkilerini de yaşarlar. Nörotisizmin depresif belirtiler ile yakından ilişkili olduğunun doğrulandığı çalışmalara rastlanmaktadır (Hankin ve ark., 2005; Steca ve ark., 2014; Köse, 2019). Nevrotiklik aynı zamanda depresyonun gelişiminde de önemli bir rol oynar. Özellikle nevrotikliğin yalnızca depresif belirtilerle önemli ölçüde ilişkili olmadığı, bununla birlikte depresif belirtiler üzerinde de önemli yordayıcı etkileri olduğu bilinmektedir (Guo ve ark., 2014). Kısacası, mevcut çalışmalar nevrotikliğin depresif belirtilerin yaşanmasında bir risk faktörü olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Saldırganlık

Saldırganlık, başka bir canlıya fiziksel veya duygusal olarak zarar verme niyeti olarak algılanmaktadır (Ballard ve ark., 2004). Rakibi yaralayarak, sakatlayarak veya etkileyerek aktivitenin normal işleyişini bozmayı amaçlayan fiziksel eylem olarak tanımlanabilir (Fortier ve ark., 2020). Saldırganlık veya saldırgan davranış, sporda yaygın olarak kullanılan bir terimdir. "Saldırgan davranış, kışkırtılmamış bir düşmanlıktır" (Chander, 2013). Saldırganlık ve şiddet, durumu kendi lehine çevirme amacı güden hatalı ve yasa dışı psikolojik durumun nihai sonucudur. Sporda meydana gelmesi elbette olumsuz sonuçlar doğurabilir ve hem yarışmacıların hem de seyircilerin güvenliğini tehlikeye atabilir. Kelimenin tam anlamıyla, saldırganlık kelimesi duyguların davranışsal yönünü yansıtırken, şiddet bir şekilde kışkırtılmamış fiziksel eylemle bağlantılıdır. Saldırganlık terimi, saldırı veya hücum anlamına gelen Latince "Aggressionem" kelimesinden gelmektedir. Saldırganlık ve şiddet, bir kişinin veya grubun, yasadışı yollarla kendi doğaçlama olaylarını empoze etmeye yönelik olağandışı ve kışkırtılmamış eylemi olarak adlandırılabilir (Marwat ve ark., 2022). Literatür, oyuncunun saldırganlığa yönelik eğiliminin spor performansı ile negatif korelasyona sahip olduğunu doğrulamıştır. Oyuncunun davranışı ne kadar saldırganlık yanlıysa performansı da o kadar zayıf olacaktır (Olhert ve ark., 2019). Müsabaka sırasında sporcular arasındaki temasın yüksek olması sporcuların saldırgan davranışlar sergilemesine neden olmaktadır (Erdoğan ve ark., 2018). Son yıllardaki çalışmalara bakıldığında sporcuların saldırganlık düzeylerini inceleyen pek çok çalışma bulunmaktadır (Yıldırım ve Abakay, 2015; Özdemir ve Abakay, 2017; Güvendi ve Keskin, 2020).

Yukarıdaki açıklamalar ışığında nevroitiklik ile depresyon ve saldırganlık arasındaki ilişkinin birlikte incelendiği araştırmaya literatürde rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmada nevroitiklik ile depresyon ve saldırganlık ilişkisinin birlikte incelenerek literatüre katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Yöntem

Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden bağıntısal araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bağıntısal araştırma yöntemi iki değişken arasında ya da fazla değişkenler arasındaki ilişkilerin varlığını inceleyen bir yöntemdir (Creswell, 2017). Etik kurul onayı "Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığı" tarafından 30.01.2024 tarih E-70400699-000-2400036256 sayılı kararı ile alınmıştır.

Evren-örneklem

Araştırmanın evrenini Erzurum Teknik Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi'nde Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri oluştururken, örneklem grubunu ise bu fakültelerde öğrenim gören ve aktif olarak spor yapan lisanslı sporcular oluşturmaktadır. Örneklem belirlenme yönteminde G*Power örneklem belirleme programından yararlanılmış (etki büyüklüğü 0.2, standar hata 0.05, güç değeri ise 0.95) ve minimum katılımcı sayısı 262 olarak belirlenmiştir. Ölçeklerin eksik veya hatalı doldurulma ihtimallerine karşın 310 kişiye ölçek doldurtulmuştur. Eksik ve hatalı sayılar çıkarıldıktan sonra 288 ölçek (96 Kadın, 192 Erkek) analizlere dahil edilmiştir. Katılımcılara ait demografik bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerde ilk etapta eksik veya hatalı doldurulan ölçekler analiz dışı bırakıldı. SPSS 27.0 paket programına girilen verilerin Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılarak normallik testleri yapıldı. Çıkan sonuçlar verilerin normal dağılımlı olduğunun göstergesiydi (Tablo 2). Bu doğrultuda katılımcıların cinsiyet, bölüm, psikolojik rahatsızlık, tedavi görme değişkenlerine parametrik testlerden olan t-testi, spor yapma düzeyi değişkenine göre Anova, gruplar arasındaki farkı ortaya çıkarmak için ise post-hoc testi uygulandı. Katılımcıların nevroitik kişilik, saldırganlık ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için ise regresyon analizinden yararlandı.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen ‘Kişisel Bilgi Formu’; araştırmaya konu olan örneklem grubuna dair bilgileri elde etmek için geliştirilmiştir. Bilgi formu; cinsiyet, spor yapma durumu, spor branşı ve psikolojik yardım alma durumu gibi bağımsız değişkenler ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği

Çalışmada Madran (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Buss ve Perry'nin geliştirdiği Saldırganlık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, 29 maddeden oluşmaktadır ve beşli likert tipinde uygulanmıştır. Saldırganlık ölçeği dört boyutta değerlendirilmekte olup, alt boyutları fiziksel saldırganlık, düşmanlık, öfke ve sözel saldırganlık olarak belirlenmiştir. Puanlama, (1) Hiç uygun değil, (2) Çok az uygun, (3) Biraz uygun, (4) Çok uygun, (5) Tamamen uygun seçeneklerini içeren likert tipindedir. Saldırganlık ölçeğinin güvenilirlik değerleri üzerine yapılan incelemelerde, Madran (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanan çalışmada genel güvenilirlik Cronbach's alpha değerinin (0,85) olduğu belirlenmiştir. Alt boyutlar incelendiğinde ise fiziksel saldırganlığın Cronbach's alpha değerinin (0,78), düşmanlığın Cronbach's alpha değerinin (0,78), öfkenin Cronbach's alpha değerinin (0,76) ve sözel saldırganlığın Cronbach's alpha değerinin (0,48) olduğu tespit edilmiştir (Algur, 2019). Ölçeğin saldırganlık toplam puanı için Cronbach Alpha değeri “.881” olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma kapsamında saldırganlık Cronbach Alpha değeri “.909” olarak hesaplanmıştır.

Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Türkçe Formu

(John, Donahue, ve Kentle, 1991) tarafından geliştirilen Beş Büyük Faktör Kuramı kişiliği, dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk (vicdan), deneyime açıklık ve duygusal denge (nevrotizm) olmak üzere beş ana faktöre göre değerlendiren bir ölçektir. Karaman, Dogan, and Coban (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanan bu ölçek, 44 maddeden oluşmaktadır. 5'li Likert tipindeki ölçekte, kişinin kendisine uygun olan ve uygun olmayan özellikler yer almakta, her bir maddeye yalnızca tek uygun ifade ile yanıt vermesi istenmektedir (Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum ve Kesinlikle Katılmıyorum). Ölçekte yer alan bazı maddeler şu şekildedir: ‘Konuşkanım’, ‘Artistik ilgilerim vardır’, ‘Gergin durumlarda sakin kalırım’ şeklindedir. Karaman ve ark. (2010) tarafından yapılan çalışmada, her alt boyut için geçerlilik katsayıları hesaplanmıştır. Dışadönüklük için .77, uyumluluk alt ölçeği için .81, sorumluluk alt ölçeği için .84, nevrotizm alt ölçeği için .75 ve açıklık alt ölçeği için .86 olarak saptanmıştır. Her bir alt boyut için temsil edilen ölçek maddeleri şu şekildedir: Dışadönüklük alt boyutunu (1, 6R, 11, 16, 21R, 26, 31R ve 36) numaralı maddeler temsil etmekte, uyumluluk alt boyutunu (2R, 7, 12R, 17, 22, 27R, 32, 37R, 42) numaralı maddeler temsil etmekte, sorumluluk alt boyutunu (3, 8R, 13, 18R, 23R, 28, 33, 38 ve 43R) numaralı maddeler temsil etmekte, nevrotizm alt boyutunu (4, 9R, 14, 19, 24R, 29, 34R ve 39) numaralı maddeler temsil etmekte ve son olarak açıklık boyutunu (5, 10, 15, 20, 25, 30, 35R, 40, 41R ve 44) numaralı maddeler temsil etmektedir. Ters numaralı maddeler 'R' sembolü ile gösterilmiştir (Kaya, 2019). Bu çalışma kapsamında nevrotik kişilik Cronbach Alpha değeri “.956” olarak hesaplanmıştır.

DSM-5 Depresyon Ölçeği

DSM-5 Depresyon Ölçeği-Erişkin, 18 yaş ve üzeri bireylerde depresif belirtilerin şiddetini değerlendiren bir öz bildirim ölçeğidir. Bu ölçek, Hasta Sağlığı Anketi-9 ("HSA-9")'dan uyarlanmış olup, toplamda 9 madde içerir. Her bir madde, bireyden son 7 gün içindeki depresyon belirtilerinin şiddetini derecelendirmesini talep eder. Maddeler, 4 puanlık bir derecelendirme sistemine tabidir (0=hiç, 1=birkaç gün, 2=günlerin yarısından çoğu, 3=neredeyse her gün). Toplam puan, 0 ile 27 arasında değişen bir skalada, daha yüksek puanın daha şiddetli depresyon belirtilerini gösterdiği şeklinde yorumlanır. Klinisyen, klinik görüşme sırasında her maddenin puanını gözden geçirmeli ve her bir maddenin ham puanını "Klinisyen Kullanımı İçin" bölümünde belirtmelidir. Ardından, 9 maddenin ham puanları toplanarak toplam bir ham puan elde edilir ve bu puan, Dikici ve arkadaşları (2017), tarafından geliştirilen yorumlama tablosu kullanılarak değerlendirilir (Depresyon yok 0-4 puan, Hafif depresyon 5-9 puan, İlimli depresyon 10-14 puan, Orta derecede şiddetli depresyon 15-19 puan, Şiddetli depresyon 20-27 puan). Ölçeğin depresyon toplam puanı için Cronbach Alpha değeri “.872” olarak hesaplanmıştır.

Bu çalışma kapsamında depresyon toplam puanı için Cronbach Alpha değeri “.854” olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Demografik Özelliklere İlişkin Bilgiler

Cinsiyet	N	%
Kadın	96	33.3
Erkek	192	66.7
Spor Branşı	N	%
Bireysel Sporlar	100	34.7
Takım Sporları	188	65.3
Psikolojik Yardım Alıyor musunuz?	N	%
Evet	13	4.5
Hayır	275	95.5
Spor Yapma Düzeyi	N	%
Amatör	146	50.7
Lisanslı	96	33.3
Profesyonel	46	16.0
Toplam	288	100

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında 96 bireyin %33.3'ünün kadın; 192 bireyin %66.7'sinin erkek oldukları; katılımcıların spor branşı değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında 100 bireyin %34.7'sinin bireysel sporlar; 188 bireyin % 65.3'ünün takım sporları ile ilgilendikleri; katılımcıların psikolojik yardım alıyor musunuz değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında 13 bireyin % 4.5'inin evet; 275 bireyin %95.5'inin hayır cevabını verdikleri; katılımcıların spor yapma düzeyi değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında 146 bireyin % 50.7'sinin amatör; 96 bireyin % 33.3'ünün lisanslı; 46 bireyin % 16.0'sinin profesyonel cevabı verdikleri görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 2. Ölçeklere İlişkin Normallik Dağılımı

Ölçek	N	Min.	Mak.	Mean	Ss.	Skewness	Curtosis
Nevrotik Kişilik	288	1.13	4.63	2.97	.626	-.185	.031
Saldırganlık	288	1.28	4.69	2.80	.585	.064	.491
Depresyon	288	1.00	4.00	2.77	.743	-.430	-.576

Tablo 2'de görüldüğü üzere yapılan normallik dağılımı analizinde, nevrotik kişilik (Skewness=-.185, Curtosis=.031), saldırganlık (Skewness=.064, Curtosis=.491), ve depresyon (Skewness=-.430, Curtosis=-.576) olduğu tespit edilmiştir. Tabachnik ve Fidell (2015)'in açıkladığı sınırlar içerisinde (-1.5 ile +1.5) bulunan veri setinin normal bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Çalışmamızda yapılan normallik dağılım sonucu parametrik testlerin uygulanabileceğini göstermektedir (Tablo 2).

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Nevrotik Kişilik, Saldırganlık ve Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	X	Ss.	t	p
Nevrotik Kişilik	Kadın	96	3.05	.588	1.524	.129
	Erkek	192	2.93	.643		
Saldırganlık	Kadın	96	2.75	.613	-1.099	.273
	Erkek	192	2.83	.571		
Depresyon	Kadın	96	2.60	.769	-2.734	.007*
	Erkek	192	2.85	.716		

*: p<0,05

Tablo 3’de görüldüğü gibi çalışmaya katılanların cinsiyetlerine göre nevroitik kişilik, saldırganlık ve depresyon düzeylerinin karşılaştırılmasında; nevroitik kişilik (p=.129), saldırganlık (p=.273) ve depresyon (p=.007) alt boyutlarında yalnızca depresyon alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir. Buna nazaran; depresyon alt boyutunda erkek katılımcıların (\bar{x} =2.85±.716), kadın katılımcılara (\bar{x} =2.60±.769) oranla daha yüksek depresyon düzeyine sahip oldukları görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 4. Katılımcıların Spor Branşı Değişkenine Göre Nevrotik Kişilik, Saldırganlık ve Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Spor Branşı	N	X	Ss.	t	p
Nevrotik Kişilik	Bireysel Sporlar	100	3.02	.633	.958	.339
	Takım Sporları	188	2.94	.623		
Saldırganlık	Bireysel Sporlar	100	2.86	.650	1.201	.231
	Takım Sporları	188	2.77	.547		
Depresyon	Bireysel Sporlar	100	2.59	.757	-3.050	.003*
	Takım Sporları	188	2.86	.719		

*: p<0,05

Tablo 4’de görüldüğü gibi çalışmaya katılanların spor branşı değişkenine göre nevroitik kişilik, saldırganlık ve depresyon düzeylerinin karşılaştırılmasında; nevroitik kişilik (p=.339), saldırganlık (p=.231) ve depresyon (p=.003) alt boyutlarında yalnızca depresyon alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir.

Buna nazaran; depresyon alt boyutunda takım sporları ile ilgilenen katılımcıların (\bar{x} =2.86±.719), bireysel sporlar ile ilgilenen katılımcılara (\bar{x} =2.59±.757) oranla daha yüksek depresyon düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Psikolojik Yardım Alıyor Musunuz Değişkenine Göre Nevrotik Kişilik, Saldırganlık ve Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Psikolojik yardım alıyor musunuz?	N	X	Ss.	t	p
Nevrotik Kişilik	Evet	13	2.95	.656	-.129	.897
	Hayır	275	2.97	.626		
Saldırganlık	Evet	13	2.91	.793	.665	.903
	Hayır	275	2.80	.575		
Depresyon	Evet	13	2.70	.841	-.357	.722
	Hayır	275	2.77	.739		

*: p<0,05

Tablo 5’de görüldüğü gibi çalışmaya katılanların psikolojik yardım alıyor musunuz değişkenine göre nevroitik kişilik, saldırganlık ve depresyon düzeylerinin karşılaştırılmasında; nevroitik kişilik (p=.897), saldırganlık (p=.903) ve depresyon (p=.722) alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemektedir

Tablo 6. Katılımcıların Spor Yapma Düzeyi Değişkenine Göre Nevrotik Kişilik, Saldırganlık ve Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sınıf	N	X	Ss.	F	p	Post hoc (LSD)
Nevrotik Kişilik	Amatör ¹	146	2.96	.586	.305	.738	-
	Lisanslı ²	96	2.95	.688			
	Profesyonel ³	46	3.03	.624			
Saldırganlık	Amatör ¹	146	2.80	.526	.935	.394	-
	Lisanslı ²	96	2.77	.620			
	Profesyonel ³	46	2.91	.685			
Depresyon	Amatör ¹	146	2.74	.700	4.598	.011*	2>3
	Lisanslı ²	96	2.93	.743			
	Profesyonel ³	46	2.54	.814			

*: p<0,05

Tablo 6’da görüldüğü üzere sporcu katılımcıların spor yapma düzeyi değişkenine göre nevroitik kişilik, saldırganlık ve depresyon düzeylerinin karşılaştırılmasında; depresyon (p=.011) alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmektedir. Yapılan post-hoc analizleri bulgusunda, depresyon alt boyutunda spor yapma düzeyi lisanslı olan katılımcıların profesyonel olan katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek oldukları görülmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların Nevrotik Kişilik, Saldırganlık ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişki

		1	2	3
1-Nevrotiklik Kişilik	r	1		
	p	-	-	
	n	288		
2-Saldırganlık	r	.282**	1	
	p	.000	-	
	n	288	288	
3-Depresyon	r	-.402**	-.261**	1
	p	.000	.000	-
	n	288	288	288

* p<.05; ** p<.01

Tablo 7'ye bakıldığında araştırma grubunun nevroitik kişilik ile saldırganlık ($r=.282^{**}$) düzeyleri arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde, nevroitik kişilik ile depresyon ($r=-.402^{**}$) düzeyleri arasında negatif yönde ve orta düzeyde, saldırganlık ve depresyon ($r=-.261^{**}$) düzeyleri arasında negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Bu çalışma, nevroitik kişilik özelliğine sahip bireylerin saldırganlık ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi test etmek için yapılmıştır. Araştırma grubundaki katılımcılar arasında yapılan analizler, nevroitik kişilik, saldırganlık ve depresyon düzeyleri arasında ilginç ilişkileri açığa çıkarmıştır. İlk olarak, nevroitik kişilik ile saldırganlık düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki gözlemlenmiştir ($r = .282^{**}$). Bu bulgu, nevroitik kişiliğe sahip bireylerin daha yüksek saldırganlık eğilimleri sergileyebileceğini işaret etmektedir. Bu sonuç, nevroitik kişiliğin bireylerin saldırgan davranışlarına etkisi konusundaki önemli bir bağlantıyı ortaya koymaktadır. Farklı bir çalışmada, nevroitik kişilerin, sosyal çevrelerindeki olumsuzluklar ve çatışmalarla başa çıkmak yerine, kaygılı ve endişeli bir ruh haline sahip oldukları için sıklıkla saldırgan tepkiler gösterdiklerinden bahsetmişlerdir (Deniz, 2007). Psikosomatik kurama göre, negatif yaşantılar negatif duygusal tepkilere yol açar, bu da fiziksel ve psikolojik sağlık sorunlarına neden olabilir. Bu bağlamda, nevroitik bireylerin kişiliklerinden ötürü çok daha fazla negatif yaşam olaylarına maruz kalması depresyon gibi psikolojik sağlık sorunlarıyla yüzleşmesi anlamına gelebilmektedir (Nisar ve Srivastava, 2018; Nagabhushana ve ark., 2004; Menkü ve Coşar, 2021). Çalışmamız bulguları nevroitik kişilik tipine sahip bireylerin saldırgan davranış gösterme eğiliminde olduklarını göstermektedir ($r = .282^{**}$), nevroitik kişilik ile depresyon arasında negatif yöndeki ilişkiler ($r=-.402^{**}$) literatürle çelişmektedir. 2806 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada depresyon düzeyi ile nevroitik kişilik tipi arasında orta düzeyde pozitif korelasyon olduğu görülmektedir ($r= .404$, $p< .01$). Katılımcılarda nevroitik kişilik tipi arttıkça depresyon düzeyi de yükselmektedir (Gülner ve Öztat, 2021; Li ve ark., 2020). Çok sayıda ampirik çalışma, depresyona yatkınlıktaki izole kişilik özelliklerine dair kanıtlar sağlamıştır (Klein ve ark., 2011). Wardenaar ve arkadaşları (2014) majör depresif bozukluğu olan hastalar arasında yüksek nevroitiklik kişilik özelliklerinin baskınlığından bahsetmiştir. Spesifik olarak, yayınlanan incelemelere göre hem sağlıklı hem de hasta popülasyonlarında depresif belirtilerle güçlü bir şekilde bağlantılı kişilik özellikleri nevroitiklik olarak gösterilmektedir (Hakulinen ve ark., 2015; Klein ve ark., 2011; Kotov ve ark., 2010).

Çok sayıda çalışma, depresyon tanısı gösteren örneklemde saldırganlık olasılığının arttığını bildirmiştir (Kovacs ve Beck, 1977; Weiss ve Catron, 1994; Dutton ve Karakanta, 2013). Birçok Boylamsal araştırma, çocuklarda ve ergenlerde saldırgan davranışların, depresyon da dahil olmak üzere çok çeşitli psikolojik zorluklarla ilişkili olduğunu göstermiştir (Capaldi 1991, 1992; Capaldi ve Stoolmiller, 1999; Cleverley ve ark., 2012; Crick ve ark., 2006). Çalışmamız bulguları üniversite

öğrencileri örneklemeden elde edilmiş ve bulgular saldırganlık ve depresyon ($r=-.261^{**}$) düzeyleri arasında negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Buna rağmen, saldırgan davranışlarda bulunmanın, çocuklarda ve ergenlerde depresif belirtiler geliştirme riski taşıdığına dair kanıtlar bulunmaktadır (Capaldi 1991, 1992; Capaldi ve Stoolmiller, 1999). Buna paralel olarak, ergenlerin sorunlu davranışlarının bir parçası olarak hem depresyon hem de saldırgan davranışlarda bulunmaları (Piko ve Fitzpatrick, 2003; Piko ve ark., 2006) depresyon ve saldırgan davranışların birbirlerine aracılık ettiklerini göstermektedir. Farklı bir çalışmada öfke ile depresyon arasındaki ilişkinin saldırganlıkla olan ilişkiden daha zayıf olması (Ingoldsby ve ark., 2006) bu çalışmadaki bulguları destekler niteliktedir. Her ikili durumda özellikle çocuk ve ergenlerde aile içi ilişkileri, arkadaş çevreleri ve genel yaşam koşulları gibi psikososyal faktörler, saldırgan davranışlar ve depresif belirtiler arasındaki ilişkide önemli bir rol oynayabilir. Aile içi şiddet, ihmal, kötü muamele ve ailedeki stres gibi faktörler, bu ilişkiyi etkileyebilir.

Bulgularımız, cinsiyetin nevrotik kişilik, saldırganlık ve depresyon düzeyleri üzerindeki etkisini incelediğimizde, dikkate değer bir sonuç sunmaktadır. Nevrotik kişilik ve saldırganlık alt boyutlarında cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Ancak, depresyon alt boyutunda cinsiyete dayalı belirgin bir farklılık tespit edilmiştir ($p=.003$). Depresyon düzeyi açısından, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha yüksek bir düzeye sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Bu sonuçlar, cinsiyetin depresyon üzerindeki etkisi hakkında dikkat çekicidir ve daha fazla araştırmayı gerektirebilir. Bu bulgular, toplumsal cinsiyet rolleri, psikolojik etkileşimler ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri daha derinlemesine anlamamıza yardımcı olabilir. Ayrıca, cinsiyet temelli psikolojik farklılıkların değerlendirilmesi ve tedavi stratejilerinin geliştirilmesi açısından da önemli bir katkı sağlayabilir. Gelecekteki çalışmalar, cinsiyetin psikolojik sağlık üzerindeki etkilerini daha fazla açıklığa kavuşturmak için bu bulguları daha fazla analiz etmelidir. Bu çalışmadaki bulguların aksine bayan katılımcıların, daha fazla depresif belirtiler gösterdiği bildirilmişlerdir (Piko ve Pinczés, 2014). Bu, cinsiyetin duygusal ve sosyal reaksiyonlardaki farklılıkları yansıtabilen bir değişken olarak görmemize önemli bir etkidir. Pek çok araştırmada kız ergenlerin erkek ergenlere göre anlamlı düzeyde daha fazla depresif belirtiler sergiledikleri bildirilmiş olsa da (Ahles ve ark., 2015; Mezulis ve ark., 2010), bu konu kapsamında yapılan diğer çalışmalarda cinsiyetler arasında anlamlı bir bulguya rastlanmamıştır (Culp ve ark., 1995; Masten ve ark., 2003; Mohanraj ve Subbaiah, 2010).

Bu çalışmanın diğer bir bulgusu, spor yapma düzeyi lisanslı olan katılımcıların, profesyonel olan katılımcılara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek ortalama depresyon düzeyine sahip olduğu görülmüştür ($p=.011$). Bu sonuçlar, spor yapma düzeyinin depresyon belirtileri üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu işaret etmektedir. Lisanslı sporcuların profesyonel sporculara göre daha yüksek depresyon düzeylerine sahip olması, sporun profesyonel seviyeye ulaşma hedefinin yolunda önemli bir aşama olarak kabul edilmesi ve bunun getirdiği ekstra baskılarla ilişkilendirilebilir.

Elde edilen sonuçlar ve tartışılan bulgular ışığında, bu çalışma, nevrotik kişilik özelliği ile saldırganlık ve depresyon düzeyleri arasındaki karmaşık ilişkileri daha iyi anlama yolunda önemli bir adım atmıştır. Nevrotik kişiliğin, bireylerin saldırganlık eğilimleri üzerinde etkili olduğu göz önüne alındığında, psikolojik danışma ve müdahale stratejilerinin bu kişilik özelliğini dikkate alması kritik bir öneme sahiptir. Özellikle nevrotik kişiliğe sahip bireylerin, saldırgan davranışlarından kaynaklanabilecek olumsuz sonuçlarla başa çıkmalarına yardımcı olacak destekler sağlanmalıdır.

Ayrıca, cinsiyetin depresyon üzerindeki etkisi konusundaki karışık bulgular, cinsiyet temelli psikolojik farklılıkların daha ayrıntılı bir şekilde araştırılmasının ve toplumsal cinsiyet rollerinin bu ilişkideki rolünün daha iyi anlaşılmasına fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, depresyonun cinsiyet temelli özelliklerini daha iyi anlayarak cinsiyet temelli tedavi stratejileri geliştirilmesine katkı sağlanabilir.

Sonuç olarak, nevrotik kişilik özelliğine sahip bireylerin, saldırganlık eğilimleri açısından daha yüksek olduğu görülmüştür, ancak bu durum depresyonla daha düşük düzeyde ilişkilidir. Bu bulgular, nevrotik kişiliğin bireylerin saldırgan davranışlarına etkisi konusundaki önemli bağlantıları vurgulamaktadır. Ayrıca, psikolojik sağlık alanında daha fazla araştırmanın ve cinsiyet, nevrotik kişilik, saldırganlık ve depresyon gibi faktörlerin kompleks etkileşimlerini inceleyen daha geniş perspektifli çalışmaların gerekliliğini vurgulamaktadır. Buna ek olarak, lisanslı sporcuların depresyon düzeylerinin

yüksek olması, sporun profesyonel bir kariyere doğru ilerlemenin baskısı altında olmaları, kendilerini ispat etme arzusu ve finansal beklentilerle ilişkilendirilebilir. Bu nedenle, sporcuların psikolojik sağlıklarını korumak ve destek almak için uygun kaynaklara sahip olmaları önemlidir. Bu çalışmanın bulguları, bireylerin psikolojik sağlığı üzerinde etkili olan faktörleri daha iyi anlamamıza yardımcı olacak ve gelecekteki müdahale stratejilerinin daha iyi şekillendirilmesine olanak tanıyacaktır. Araştırmanın daha geniş bir örnekleme ve farklı gruplarla nitel yöntemlerinde çalışılmalarına dahil edilerek derinleme analiz yapılması araştırmacılar tarafından önerilmektedir.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers: Birinci yazar /First author % 20, İkinci yazar/Second author % 20, üçüncü Yazar/Third author %20, Dördüncü Yazar/Fourth author %20, Beşinci Yazar/Fifth author %20

2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).

Kaynakça

- Adel, M., Reza, N., & Farideh, S. (2013). The relationship between personality traits and sport performance. *European Journal of Experimental Biology*, 3 (3), 439-442.
- Ahles, J. J., Harding, K. A., Mezulis, A. H., & Hudson, M. R. (2015). Sex differences in domain-specific depressogenic cognitive responses to negative and positive life events. *Personality and Individual Differences*, 76, 198-203.
- Algur, V. (2019). *Üniversite öğrencilerinin anksiyete ve depresyon düzeyleri ile fiziksel saldırganlık, öfke, düşmanlık ve sözel saldırganlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altamura, M., Iuso, S., D'Andrea, G., D'Urso, F., Piccininni, C., Angelini, E., Sessa, F., Margaglione, M., Padulo, C., Fairfield, B., (2019). Maladaptive coping strategies and neuroticism mediate the relationship between 5HTT-LPR polymorphisms and symptoms of anxiety in elite athletes. *Clin. Neuropsychiatry*, 16, 62-71.
- American Psychiatric Association, DSM-5 Task Force. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5™ (5th ed.). *American Psychiatric Publishing*.
- Ballard, M. E., Rattley, K. T., Fleming, W. C. & Kidder-Ashley, P. (2004). School aggression and dispositional aggression among middle school boys. *Research in middle level. Education Online*, 27(1), 1-11.
- Bhowmik, D., Kumar, K. P. S., Srivastava, S., Paswan, S. & Dutta, A. S. (2012). Depression-symptoms, causes, medications and therapies. *The Pharma Innovation*, 1(3), 41-55.
- Borghuis, J., Bleidorn, W., Sijtsma, K., Branje, S., Meeus, W. H. J., & Denissen, J. J. A. (2020). Longitudinal associations between trait neuroticism and negative daily experiences in adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology, Personality Processes and Individual Differences*, 118, 348-363. doi:10.1037/pspp0000233

- Capaldi, D. M. (1991). Co-occurrence of conduct problems and depressive symptoms in early adolescent boys: I. Familial factors and general adjustment at grade 6. *Development and Psychopathology*, 3, 277–300. doi:10.1017/S0954579400005319.
- Capaldi, D. M. (1992). Co-occurrence of conduct problems and depressive symptoms in early adolescent boys: II. A 2-year follow-up at grade 8. *Development and Psychopathology*, 4, 125–144. doi:10.1017/S0954579400005605.
- Capaldi, D. M., & Stoolmiller, M. (1999). Co-occurrence of conduct problems and depressive symptoms in early adolescent boys: III. Prediction to young-adult adjustment. *Development and Psychopathology*, 11, 59–84.
- Chander, S. (2013). A Comparative study of aggression, neuroticism, extroversion and adjustment among track and field athletes of Punjab, *International Journal of Research in Economics & Social Sciences (IJRESS)*, 3(1), 64-77.
- Cherry, K. (2023). What Are the Big 5 Personality Traits? Openness, Conscientiousness, Extraversion, Agreeableness, and Neuroticism. <https://www.verywellmind.com/the-big-five-personality-dimensions-2795422> (Erişim Tarihi: 5 Kasım 2023).
- Cleverley, K., Szatmari, P., Vaillancourt, T., Boyle, M., & Lipman, E. (2012). Developmental trajectories of physical and indirect aggression from late childhood to adolescence: Sex differences and outcomes in emerging adulthood. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 51(10), 1037-1051.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*: Edam.
- Crick, N. R., Ostrov, J. M., & Werner, N. E. (2006). A longitudinal study of relational aggression, physical aggression, and children's socialpsychological adjustment. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 34, 127–138. doi:10.1007/s10802-005-9009-4.
- Culp, A. M., Clyman, M. M., & Culp, R. E. (1995). Adolescent depressed mood, reports of suicide attempts, and asking for help. *Adolescence*, 30(120), 827-838.
- Deniz, D., (2007). *İşyerinde Örgütsel Yıldırımaya Maruz Kalan Çalışanların Kişilik Yapıları Ve Kullandıkları Ego Savunma Mekanizmaları*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Dikici, D. S., Ascibasi, K., & Aydemir, O. (2017). DSM-5 depresyon ölçeği Türkçe formunun geçerliliği ve güvenilirliği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(2), 51-56.
- Dutton, D. G., & Karakanta, C. (2013). Depression as a risk marker for aggression: A critical review. *Aggression and Violent Behavior*, 18(2), 310-319.
- Erdoğan, M., Koçyiğit, M., Kayışoğlu, N. B., & Yılmaz, B. (2018). Aggression approaches of young women doing sports in football and futsal branches. *International Journal of Cultural and Social Studies (UKSAD)*, 4(Special Issue 3), 1-14.
- Fortier, K., Parent, S. & Lessard, G. (2020). Child maltreatment in sport: Smashing the wall of silence: A narrative review of physical, sexual, psychological abuses and neglect. *British Journal of Sports Medicine*, 54(1), 4-7. doi:10.1136/bjsports-2018-100224.

- Fruyt, F. D., McCrae, R. R., Szirmák, Z. & Nagy, J. (2004). The five-factor personality inventory as a measure of the five-factor model: Belgian, American, and Hungarian comparisons with the NEO-PI-R. *Assessment*, 11(3), 207-215.
- Glass, R., Prichard, J., Lafortune, A., Schwab, N. (2013). The influence of personality and facebook use on student academic performance. *Issues in Information Systems*, 14(2), 119-126.
- Goldberg, L. R. (1981). Language and individual differences: The search for universals in personality lexions. İn: Review of personality and social psychology. L. Wheeler (Ed) 2, Beverly Hills, CA: Erlbaum, 141-165.
- Guo, W. B., Yao, S. Q., Lu, Y. H., Zhu, X. Z., Wu, D. X. (2003). Study on life events and social support characteristics of patients with depression. *Chin. J Men. Health*. 17(10), 693-5. doi: CNKI:SUN:ZXWS.0.2003-10-014.
- Gülınar, B., & Öztat, F. (2021). Depresyon, Kişilik Tipleri ve Yüz Yüze İletişim İlişkisi Türkiye'deki Üniversite Öğrencileri Arasında Bir Alan Araştırması. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 11(22).
- Güvendi, B. & Keskin, B. (2020). Investigation of aggression and anger behaviors according to perceptions of unethical behavior Perceived by athletes from their trainers. *Gaziantep University Journal of Sport Sciences*, 5(2), 134-145.
- Habib, M. B., Waris, S., & Afzal, S. (2019). Personality traits predict in sports performance among University athletes. *THE SPARK A HEC Recognized Journal*, 4(1), 149-159.
- Hakulinen, C., Elovainio, M., Pulkki-Råback, L., Virtanen, M., Kivimäki, M., & Jokela, M. (2015). Personality and depressive symptoms: Individual participant meta-analysis of 10 cohort studies. *Depression and anxiety*, 32(7), 461-470.
- Hankin, B. L, Fraley, R. C. & Abela, J. R. (2005). Daily depression and cognitions about stress. *J Pers Soc Psychol*, 88(4), 673-85. doi: 10.1037/0022-3514.88.4.673.
- Hirschfeld, R. M. A. (1999). Care of sexually active depressed patients. *Journal of Clinical Psychiatry*, 60 (suppl,17), 32-35.
- Hisli, N. (1988). Beck Depresyon Envanterinin geçerliği üzerine bir çalışma. *Psikoloji Dergisi*, 6 (22), 118-126.
- Ingoldsby, E. M., Kohl, G. O., McMahon, R. J., Lengua, L., & Conduct Problems Prevention Research Group. (2006). Conduct problems, depressive symptomatology and their co-occurring presentation in childhood as predictors of adjustment in early adolescence. *Journal of abnormal child psychology*, 34, 602-620.
- John, O. P., Donahue, E. M., & Kentle, R. L. (1991). Big five inventory. *Journal of Personality and Social Psychology*.
- Karaman, N. G., Doğan, T., & Coban, A. E. (2010). A study to adapt the big five inventory to Turkish. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 2357-2359.
- Kaya, A. (2019). *Genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin beş faktörlü kişilik özellikleri ile beden algısı ve yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Klein, D. N., Kotov, R., & Bufferd, S. J. (2011). Personality and depression: explanatory models and review of the evidence. *Annual review of clinical psychology*, 7, 269-295.
- Kotov, R., Gamez, W., Schmidt, F., & Watson, D. (2010). Linking "big" personality traits to anxiety, depressive, and substance use disorders: a meta-analysis. *Psychological bulletin*, 136(5), 768.
- Köse, B. (2019). *Effects of neuroticism and caregiver burden on caregivers' depressive symptoms and well-being: Moderating role of dispositional mindfulness*, (Master's thesis, Middle East Technical University, The Graduate School of Social Sciences, The Department of Psychology).
- Li, Y., He, L., Zhuang, K., Wu, X., Sun, J., Wei, D. ve Qiu, J. (2020). Linking personality types to depressive symptoms: A prospective typology based on neuroticism, extraversion and conscientiousness. *Neuropsychologia*. 136. 1-9.
- Lopez, A., & Santelices, O. (2012). Personality characteristics of elite table tennis athletes of the Philippines: Basis for a proposed recruitment program. *International Journal of Table Tennis Sciences*, 7, 1-4.
- Madran, H. A. D. (2012). Buss-Perry saldırganlık ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(2), 1-6.
- Maghsoudi, M., Fatemeh, S. & Fatemeh, A. (2013). Investigating the effect of big five personality traits in Iranian EFL bilingual learners. *International Journal of Language and Linguistics*, 1(4), 26-32.
- Marwat, M. K., Nizami, R., Muhammad, N., Latif, A., Iqbal, Y., Mehmood, K. & Saman, S. (2022). Aggression and violence in sports, Its effects on sports performance. *Journal of Positive School Psychology*, 6(9), 4961-4969.
- Masten, W. G., Helton, J., Caldwell-Colbert, A., Williams, V., Jerome, W. W., Mosby, L., & Barrios, Y. (2003). Gender differences in depressive symptoms among Mexican adolescents. *Anales de psicología*.
- McCrae, R. R. & Allik, J. (2002). The five-factor model of personality across cultures: *Springer Science & Business Media*.
- McGhee, R. L., Ehrler, D. J., & Buckhalt, J. A. (2007). *FFPI-C: Five-factor Personality Inventory-Children*. Austin, TX: Pro-Ed.
- Menkü, B., & Coşar, B., (2021). Psikosomatik bozukluklar. Ankara: *Türkiye Klinikleri*, 32-6.
- Mezulis, A. H., Funasaki, K. S., Charbonneau, A. M., & Hyde, J. S. (2010). Gender differences in the cognitive vulnerability-stress model of depression in the transition to adolescence. *Cognitive Therapy and Research*, 34, 501-513.
- Mohanraj, R., & Subbaiah, K. (2010). Prevalence of depressive symptoms among urban adolescents in South India. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health*, 6(2), 33-43.
- Nagabhushana, D., Rao, B. B., Mamatha, G. P., Annigeri, R., & Raviraj, J. (2004). Stress related oral disorders-A review. *Journal of Indian Academy of Oral Medicine and Radiology*, 16(3), 197-200.

- Naseri, T., Pakdaman, Sh., & Asgari, A. (2008). The role of sport and personality traits in psychological development of students. *Journal of Iranian Psychologist*, 5, 53-62.
- Nia, M. E., & Besharat, M. A. (2010). Comparison of athletes' personality characteristics in individual and team sports. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 808-812.
- Nisar, H., & Srivastava, R. (2018). Fundamental concept of psychosomatic disorders: a review. *International Journal of contemporary Medicine surgery and radiology*, 3(1), 12-18.
- Olhert, J., Rau, T., & Allroggen, M. (2019). Association between sexual violence experiences and well-being and risk for depression in elite athletes depends on the context of the incidents. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 13, 311-329.
- Özdemir, N. & Abakay, U. (2017). Investigation of communication skills and aggression levels of female volleyball and football players. *Gaziantep University Journal of Sport Sciences*, 2(1), 41-52.
- Petito, A., Altamura, M., Iuso, S., Padalino, F. A., Sessa, F., & D'Andrea, G. (2016). The relationship between personality traits, the 5HTT Polymorphisms, and the occurrence of anxiety and depressive symptoms in elite athletes, *PLoS One*, 11(6) 0156601.
- Piko, B. F., & Fitzpatrick, K. M. (2003). Depressive symptomatology among Hungarian youth: A risk and protective factors approach. *American Journal of Orthopsychiatry*, 73(1), 44-54.
- Piko, B. F., & Pinczés, T. (2014). Impulsivity, depression and aggression among adolescents. *Personality and individual differences*, 69, 33-37.
- Piko, B. F., Keresztes, N., & Pluhar, Z. F. (2006). Aggressive behavior and psychosocial health among children. *Personality and Individual Differences*, 40(5), 885-895.
- Power, R. A. & Pluess, M. (2015). Heritability estimates of the Big Five personality traits based on common genetic variants. *Translation Psychiatry*, 5:e604. doi:10.1038/tp.2015.96.
- Saklofske, D. H., Austin, E. J., Rohr, B. A., & Andrews, J. J. W. (2007). Personality, emotional intelligence and exercise. *Journal of Health Psychology*, 12, 937-948.
- Salik, I. & Marwaha, R. (2022). Electroconvulsive Therapy, StatPearls Publishing LLC. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK538266/> (Erişim Tarihi: 5 Kasım 2023).
- Saulsman, L. M., & Page, A. C. (2004). The fivefactor model and personality disorder empirical literature: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 23(8), 1055-1085.
- Singh, R., Volner, K., & Marlowe, D. (2022). Provider Burnout. In: StatPearls Publishing. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK538330/> (Erişim Tarihi: 5 Kasım 2023).
- Steca, P., Abela, J. R. Z., Monzani, D., Greco, A., Hazel, N. A. & Hankin, B. L. (2014). Cognitive Vulnerability to Depressive symptoms in Children: The Protective Role of Self-efficacy Beliefs in a Multi-Wave Longitudinal Study. *J Abnorm. Child Psychol*, 42(1), 137-48. doi: 10.1007/s10802-013-9765-5.
- Syer, J. & Connolly, C. (1998). Sporcular İçin Zihinsel Antrenman Rehberi, Çev: F. Umur Erkan, Bağırhan Yayınevi.

-
- Yamaguchi, S., Nakamura, M., Noguri, R., & Shibata, N. (2020). Athlete's mental health and psychological support. *Juntendo Medical Journal*, 66(1), 78-82.
- Yıldırım, A. & Abakay, U. (2015). Investigation of the relationship between communication skills and aggression levels of hockey players. *İnönü University, Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 2(1), 17-28.

Extended Abstract

It can be said that research examining theories and models related to personality has always attracted attention. Personality provides important information about how individuals are defined in terms of attitudes, abilities, physical appearance and communication with the environment. It is known that long studies have been conducted on the definition of personality. Goldberg (1981) explained the five-factor personality model theory, which he defined as the "Big Five", as a result of his study on the five dimensions of personality. This model has been considered important in that it enables individuals to understand each other by using five basic personality traits. The Big Five Personality Factor Theory evaluates personality according to five main factors: extraversion, agreeableness, conscientiousness, neuroticism and openness (Allik, 2002; Karaman et al., 2010). Neuroticism may contribute to depressive symptoms in elite athletes engaged in competitive situations, and significant relationships between neuroticism and symptoms of anxiety and depression have been demonstrated. It can be said that neuroticism increases the likelihood of depression (Altamura et al., 2019). Petito et al. (2016) stated that the emergence of depressive symptoms defines the neuroticism aspect of trait anxiety. Athletes may experience a number of psychological, physical and behavioral problems, but if these problems are addressed appropriately, good mental health can be maintained. However, if these problems are not addressed properly and psychological problems become more serious, they can lead to depression (Yamaguchi et al., 2020). It can be said that athletes have low neuroticism scores, and low neuroticism personality traits probably prepare the individual to participate in sports activities (Nia and Besharat, 2010; Naseri et al. 2008; Saklofske et al., 2007). Although it is necessary for an athlete to be physiologically and psychologically ready to compete and have high motivation for high performance, anxiety, depression and other neurotic conditions negatively affect the success of athletes. Performance and success levels of athletes; In addition to genetic structure and regular training, it also depends on the control of thoughts, emotions and mental processes (Syer and Connolly, 1998). The most obvious effect of depression on behavior is that even routine tasks are seen as a huge task and impossible to do. And constant procrastination behavior is exhibited. A constant state of fatigue can be observed, causing loss of energy (Hirschfeld, 1999). Causes of depression can be listed as psychological problems, biological, social or biochemical factors. The symptoms are; sleep problems, appetite disturbances, pessimism, psychosomatic states, apathy, feeling of guilt, loss of love, crying spells, lack of motivation, avoidance and revenge. (Hisli, 1988). Neuroticism is closely associated with negative emotions. While people with high levels of neuroticism often respond to stress with negative emotions, they also experience the permanent effects of these negative emotions. There are studies confirming that neuroticism is closely related to depressive symptoms (Hankin et al., 2005; Steca et al., 2014; Köse, 2019). In light of the above explanations, no research has been found in the literature that examines the relationship between neuroticism and depression and aggression together. Therefore, this study aimed to contribute to the literature by examining the relationship between neuroticism and depression and aggression together.

While the population of the research consists of students from the Faculty of Sports Sciences at Erzurum Technical University and Atatürk University, the sample group consists of licensed athletes who study in these faculties and actively engage in sports. In the study, the correlational research method, one of the quantitative research methods, was used. The correlational research method is a method that examines the existence of relationships between two variables or more variables (Creswell, 2017). Personal information form, Buss-Perry Aggression scale, Five-Factor Personality Inventory Turkish form, DSM-5 Depression scale were used to collect data in the study.

In comparing the neurotic personality, aggression and depression levels of the study participants according to their gender; There is a significant difference in the neurotic personality, aggression and depression sub-dimensions only in the depression sub-dimension. Accordingly; In the depression sub-dimension, male participants appear to have higher levels of depression than female participants. In comparing the neurotic personality, aggression and depression levels of the study participants according to the sport branch variable; There is a significant difference in the neurotic personality, aggression and depression sub-dimensions only in the depression sub-dimension. Accordingly; In the depression sub-dimension, it is seen that participants who are interested in team sports have higher depression levels than participants who are interested in individual sports. In comparing the neurotic personality, aggression and depression levels of athlete participants according to the variable of sports activity level; There is a significant difference in depression sub-dimensions. According to the findings of the post-hoc analyses, it is seen that the level of doing sports in the depression sub-dimension is statistically significantly higher in the licensed participants than in the professional participants. A positive and low-level significant relationship was found between the neurotic personality and aggression levels of the research group, a negative and moderately significant relationship between neurotic personality and depression levels, and a negative and low-level significant relationship between aggression and depression levels. Our findings provide

a remarkable result when we examine the effect of gender on neurotic personality, aggression and depression levels. No significant gender-related differences were observed in the neurotic personality and aggression subscales. However, a significant gender-based difference was detected in the depression sub-dimension. In terms of depression level, it was observed that male participants had a higher level than female participants. These results are noteworthy about the impact of gender on depression and may warrant further research. These findings may help us understand more deeply the relationships between gender roles, psychological interactions, and personality traits. It can also make an important contribution to the evaluation of gender-based psychological differences and the development of treatment strategies. Future studies should further analyze these findings to further clarify the effects of gender on psychological health. Contrary to the findings in our study, female participants reported more depressive symptoms (Piko and Pinczés, 2014). This is an important factor in considering gender as a variable that can reflect differences in emotional and social reactions. Although many studies have reported that female adolescents exhibit significantly more depressive symptoms than males (Ahles et al., 2015; Mezulis et al., 2010), no findings were found in other studies (Culp, Clyman, & Culp, 1995; Masten et al., 2010). 2003; Mohanraj and Subbaiah, 2010).

In conclusion, the results of this study point to complex relationships between aggression and depression levels among individuals with neurotic personality traits. Individuals with neurotic personality traits have been found to be higher in aggressive tendencies, but this is less associated with depression. These findings highlight important connections in the impact of neurotic personality on individuals' aggressive behavior. It also emphasizes the need for more research in the field of psychological health and broader perspective studies examining the complex interactions of factors such as gender, neurotic personality, aggression and depression. In addition, the high levels of depression in licensed athletes may be related to the pressure of the sport to progress towards a professional career, the desire to prove themselves, and financial expectations. Therefore, it is important that athletes have appropriate resources to protect their psychological health and receive support. The findings of this study will help us better understand the factors affecting individuals' psychological health and will allow future intervention strategies to be better shaped.